

Numărul 28.

Oradea-mare 12/24 iulie 1898.

Anul XXXIV.

Apare duminica. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2 de an 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

Din viața imperială a Bizanței.

— Justinian și Teodora.* —

Pustiă-i sala tronului din palatul imperial de la Constantinopole. Nici *Protospatarii*, păzitori ai camerilor împărătești, nici *Cubicularii*, oameni de slujbă ai *Autocrătorului*, nici *Silențiarii*, ființe tăcute care merg înaintea lui *Vasileos*, purtând în mâinile lor lungi toge de aur, nu se văd înșiruiți pe lângă coloanele de argint și de porfiră, care susțin plafondul împodobit cu arabescurile orientale ale salei.

Păreții, așternuți cu mosaicuri de aur, din mijlocul cărora par că ies afară flori minunate cu mândre culori, strălucesc ca mii de oglinzi.

În fundul salei, pentru împărat, scânteie pe o estradă tronul de aur cu 'nalte rădimători, ticsite 'n petre scumpe. În colțuri și la mijlocul salei, în cății de argint ard încet, respândind un fum străveziu și alburiu, parfumurile îmbătătoare și moleșitoare ale Indiei. Razele soarelui, care se furișează prin giamurile colorate ale ferestrelor, se joacă pe pătratele de marmură Caristiană, cari pardosesc întreaga sală; lumina lor se reflectă pe fildeşul și sideful meselor și scaunelor de mare preț. Statue de bronz și de aur ale sfinților Chreștini și ale împăraților bizantini sunt așezate pe lângă uși și între ferestre.

Tăcere pretutindeni, tăcere de mormânt!

Te-ai crede într'una dintr'acele nenumărate catacombe ale Romei păgâne, unde, sub pământ, se adunau Chreștinii ca să adoare pe adevăratul Dzeu, — atât de adâncă și atât de neîntreruptă eră tăcerea din sala tronului.

De-odată un sgomot izbucnește, mai spăimântător ca trăsnetul cerului. Temeliile palatului imperial par că se cutremură. Prin galeriile nesfârșite ale ace-

tei cetăți care se numește palatul imperial, se aud alergând și vorbind îngroziți între densesii, *Eunucrii*, *Cubicularii* și 'ngâmfații *Protectores*, pretoriani în număr de 3.500 ai Romei lui Constantin.

De unde acest sgomot? de ce aceste strigăte?

Poporațiunea Constantinopolei, de și împărțită 'n *Verđi* și 'n *Vineți*, s'a revoltat toată contra lui Justinian. Mai nainte, *Vineții* erau dușmanii de moarte ai *Verđilor* și țineau cu împăratul. Numai *Verđii*, de la începutul domniei lui, nu putuseră suferi pe barbarul din Dardania și pe soția lui Teodora, fostă actriță în circurile Egiptului și Constantinopolei. Pe tronul prea slăvit al lui Constantin și al lui Teodosiu cel Mare, *Verđii* nu puteau răbdă pe Justinian și pe Teodora.

Lacom peste fire, împăratul supărase acum și pe *Vineți* prin jafurile și nelegiuirile agenților sei. Birurile ingenuchiaseră poporul; cuțitul ajunsese la os și, de la un capăt al imperiului până la celalalt se ridicau până pe treptele tronului, ca un concert nesfârșit și îndelung resonător, vaetele și blestemele nenorociților.

Anastasiu care domnise între anii 491 și 518, adunase în comoara imperială 3.200 de centenari de aur; fiecare centenar valorând 112.854 lei, în total 361.800 lei. Justinian le cheltuipe pe toate, și acum schingiuiă și storcea fără milă poporațiunile orașelor și satelor pentru ca, cu banii lor, să reclădească Haghia Sofia, biserica cea fără de păreche, al cărei plan îi fusese adus, credea poporul, de ângerii coboriți din ceruri.

Și de aceea și *Verđii* și *Vineții* erau cu foc pe Justinian și îi arătaseră ura lor în nenumărate rënduri, la jocurile și la alergările de la Hippodrom, unde, din Loggia împărătească, conform legii și obiceiurilor, Justinian ascultă plângerile poporului, represintat de cei 100.000 de spectatori, strinși în Hippodrom.

Acum revolta izbucnise, furioasă, cruntă, iresistibilă. De trei zile focul, pus pretutindeni de cetele formate din drojdia necurată a poporațiunii din Constan-

* Din seria »Tabelelor istorice«, cari se predau elevilor de la Școala normală de institutori din București.

tinopole, prefăcea în cenușe mărețele palate și biserici ale Bizanței.

Nu mai eră o revoltă, ci o mare revoluțiune. Valurile ei băteau într'una și tronul, și viața lui Justinian. Cuvântul *Nika*, adică biruință, care fusese luat de popor ca strigăt de adunare și îmbărbătare, pare a fi semnalul prevestitor de mari nenorociri pentru împărat.

II

De aceea, eșind mai de vreme de *tricliniul* de aur unde se odihnișe, — îmbrăcat într'o tunică de mătase țesută în fir de aur cu medalioane pe cari erau zugrăviți copii călări pe păuni, — cu sandali roșii în picioare, — pe umeri cu greaua și bogata mantie imperială, a căreia coadă abia o puteau duce doi mândri copilași, — pe cap cu coroana de aur, formată dintr'un cerc orizontal și două arcuri la mijlocu cărora se nălță o cruce bătută în petre scumpe — Justinian se hotărîse a convocă consiliul suprem, ca 'n țile de grea cumpănă.

Înainte de a sosi prea *Nobilii*, prea *Străluciții*, prea *Înalții* sfinici ai împărăției, Justinian intrase să se închine în paraclisul imperial. Acolo, singur, înaintea Icoanelor sfințe, a Moaștelor de diferite feluri, a toiagului lui Moisi și a pantofilor Mântuitorului, — Justinian se rugase îndelung lui Dșeu să-l lumineze să scape din primejdia cea mare.

În urmă, intrase în apartamentele împărătesei, pentru a se sfătui cu Teodora, deșteapta și corupta lui soție.

Culcată pe un pat de aur, — îmbrăcată într'o haină de mătase albă, cusută cu mărgăritare, — învălțată într'o mantie albastră constelată cu albi de aur, — cu părul frizat pe frunte, iar pe cap cu un conciu cu o formă deosebită și ale cărui diamante și rubinuri luau vederile, — în urechi cu smarande mai mari decât aluna, — Teodora primește pe împărat, după ce femeile și eunucii s'au depărtat din cameră, închinandu-se până la pământ și mai mult târindu-se decât mergând pe dinnaintea divinei majestați imperiale.

Justinian intră, vorbește cu împărăteasa și apoi iese ca să meargă la supremul consiliu. Împăratul e adânc măhnit. Ochii șireți ai Eunucilor și Cubicularilor au văduț și înțeles îndată măhnirea împăratului. Teodora e furioasă și încruntată. Când femeile se întorc ca să-și reia serviciul, Teodora înfige în brațul unei sclave acul lung ce avea în pâr, și sparge în capul unui eunuc vasul de cristal, plin cu parfumurile *Taprobanei*, ce-l avea la îndemână pe o măsură de ivoriu.

III

În sala tronului au sosit și s'au așezat, după rang și ierarhie, conform unor legi anumite :

1. Patriarhul care, cu odăjdiele-i muiate 'n fir și 'n petre scumpe, pare o iconă;
2. Cei doi consuli, umbrele acelor consuli ai Romei păgâne, cari într'alte timpuri cuceriseră lumea;
3. Comitele camerei sacre (*comes sacri cubiculi*), care nici odată nu părăsește persoana împăratului;
4. Magistrul oficiilor (*magister officiorum*), un fel de ministru de interne care avea, pe lângă altele de sub direcțiunea lui, și pe cei 100.000 de *Curiasi*, agenți sau spioni ai poliției imperiale;

5. Cestorul palatului (*Quaestor palatii*), un fel de cancelar, care adese-ori vorbiă în numele împăratului;

6. Comitele veniturilor și dărilor imperiale (*Comes sacrarum largitionum*) adică ministrul de finanțe;

7. Comitele domeniului privat (*Comes rei privatae*), casierul împăratului;

8. Magistrul Călărilor (*Comes domesticorum equitum*), generalul cavaleriei imperiale;

9. Magistrul pedestrilor (*Comes domesticorum pedatum*), comandantul suprem al pedestrimii.

Și 'n fine, patricii și înalții funcționari, împărțiți și orânduți, țicea poporul, cum sânt în ceruri oștile de îngeri și de Arhangeli.

Împăratul apare, precedat de *Silențiarii* și urmat de *Cubicularii* și de vre-o câțiva *Protectores*.

Înspăimântați, cu vocea tremurândă de groază, mișei mai presus de ori ce închipuire, sfinicii tronului abia pot să salute pe Justinian.

— Glorie Autocratorului! murmură unii.

— Biruință asupra dușmanilor de Domnul cereșcului Vasileos! bălbăe alții.

— Vorbește, o tu care ești pe pământ legea vie și intrupată; poruncește și ne vom supune, adaugă alții cu glasul sugrumat de groază.

Justinian tremură ca și dênșii.

El propuse ca împăratul, Curtea și întreaga administrațiune imperială, să fugă din Constantinopole.

IV

Prea-Străluciții primiră, dar când se pregăteau să plece, de odată ca o bacantă 'n delir dă năvală 'n sala tronului Teodora.

Un Eunuc a vestit-o de mișeasca hotărîre a împăratului și a consiliului suprem.

Să fugă?!... Ce rușine!

Teodora se repede cătră tron și cu vorbe grele, când desprețuitoare, când de batjocură, când de cruntă necinste, ea ceartă frica împăratului și nemernicia sfinicilor, și sfărșește, mai mult răcnind decât vorbind, cu cuvintele :

— Fugiți, mișei, dacă ve este frică; periți umbre de oameni, din cetatea glorioasă a lui Constantin; eu, o femeie, rămân; me voiu luptă și, de va voi *Panaghia*, voiu fi îngropată aci; dar ca împărăteasă, sub un norman de cadavre. Tronul e cel mai frumos moment: Așă credeau strămoșii și nu încăpeau sub cer!...

La aceste cuvinte înflăcărare cari, ca palmele, loviau în față pe împărat și pe sfinicii sei, o scânteie de curaj licărește în inimile afemeiate ale tuturor. Belizariu e chemat la palat. I se dă deplină putere. Revoluțiunea e înecată în sânge. Tronul lui Justinian e scăpat. Viața coruptă și degradată a imperiului Bizantin se prelungește încă, spre rușinea Orientului și a istoriei.

IONNESCU-GION.*

* Salutăm cu bucurie pe distinsul nostru scriitor între colaboratorii „Familiei“ și sperăm că cetitorii nostri vor avé adese-ori plăcerea să-i citească frumoasele și prețioasele lucrări.

Red.

Jale.

Lui Gheorghe Coșbuc.

*Eu nu știu cine-a blestemat
Să plângem vecinic împreună:
Ea me iubește ca nebună,
Și eu pe ea, că mult e bună . . .
Dar nu știu cine-a blestemat,
Că plângem vecinic împreună.*

*De trîști, de! sîntem amîndoi . . .
Cînd ne-am luat, eram doar unul —
Și n'ar fi rîs ușor ceapcînul —
Eu singur, eu eram nebunul
Și-acuma sîntem amîndoi . . .
Cînd ne-am luat eram doar unul.*

*A fost așa: Mi-eră urît
Să tot trăesc stingher pe lume;
Voiam să las și eu un nume,
Să rîd, s'aud spunînd la glume.
Așa a fost. Mi-eră urît
Să tot trăesc stingher pe lume.*

*Și ce-am făcut? — Mi-am fost ales
O fată mîndră și cuminte, —
Să-ți uîți și de potcap, părinte! —
Și mult știe să mai alinte,
Bătu-o-ar Sfîntii! — Mi-am ales
O fată mîndră și cuminte!*

*Se vede că eră târziu,
Că prea visasem mult iubirea,
Că prea mi se 'năsprise firea,
Căci nu știui ce-i mulțumirea:
Se vede că eră târziu
Și prea visasem mult iubirea.*

*Ședeam pe gânduri nopți întregi,
Pîn' ce-o vedeam încet că vine:
— Ce, iar ești supărat pe mine?
— Nu scumpo, nu mi-e tocmai bine.
Și stam pe gânduri nopți întregi,
Pîn' ce-o vedeam încet că vine.*

*— Atît țî-eră, să fii iubit!
Acuma ești! ce-ți mai lipsește!
— Mai bine cine tot doarește,
Dar visul nu și-l împlinește! —
„Atît mi-eră, să fu iubit!
Acuma sînt; ce-mi mai lipsește?“*

*Săraca fată-a priceput
Că nu mai cred nici în iubire . . .
A plîns de și-a eșit din fire.
O! visul ei de fericire! . . .*

*Căci biata fată-a priceput
Că nu mai cred nici în iubire.*

*Am plîns și eu de plînsul ei,
Așa mi se făcuse milă;
Am strîns-o 'n brațe: „Ce copilă!
Tu știi că te iubesc!.. — „Mi-e silă . . .“
Și-am plîns și eu de plînsul ei,
Așa mi se făcuse milă.*

*Ne-am prins de milă amîndoi
Și-acuma plângem împreună;
Ea me iubește ca nebună,
Și eu pe ea, că mult e bună!*

*N'e milă noue d'amîndoi,
Și plângem vecinic împreună.*

RADU D. ROSETTI.

Îndură-te! . . .

*M*i-a scris cu mâna tremurătoare pe o filă de hârtie, versurile:

*„Tu ești încă în primăvară,
Pe țermuri înflorite, —
Iar eu plecată cătră sară
Pe câmpuri veșteđite!
Tu cânți în razele de soare
În a juniei choruri,
Eu plîng în umbra întristării
În valea cea cu doruri.“*

. . . Și cum i citesc și mereu i recitesc cuvintele, sub nostalgia duioaselor amintiri ce ni se deșteaptă în inimă, me cuprinde jalea, și ochii mi se umplu de lacrimi . . . Ființă dragă, icoană scumpă a inimii mele, femeu nenorocită.

Încet i scot din o cutie parfumată posa păstrată și ascunsă cu ingrigire. O privesc lung, lung, cu iubire, sângele începe a-mi curge cald în vine, ochii îmi ard de-o beție bolnavă a unui amor pătimaș — și tremur ca un nemernic în fața morții și plîng ca un nebun . . . De ce-mi scrie că e „plecată cătră sară“ — când chipul ei așa tiner și fermecător, e scaldat în razele aurorei de dimineață, când ochii ei sînt limpezi și lucitori, oglinda unui suflet curat — ca cerul senin în zilele de maiu, când pîrul ei castaniu și bogat așa de frumos îi împodobește capul, și când talia i-e perfectă în toate ca o statuă din vremuri antice — de ce-mi scrie că-i „floare veșteđită“, când e o roșă așa de frumoasă!? Și cum me uit la posa ei, cuprins de dragoste nebună, o sărut, mereu o sărut, și o string pătimaș la piept . . .

Rînd pe rînd mi se desfășură în minte întreg trecutul ei nefericit, și par că-mi vîd viitorul înlăunțuit pentru vecie de ea . . . și plîng de mila acestei „flori veșteđite și plecate cătră sară“ . . . și acum par

c'aș înțelege-o, par c'aș pricepe cuvintele ei — tâlcuite și privite în lumina trecutului . . .

Par că o ved și acum — nu e mult tare de atunci — par că o ved în haină albă de mireasă — atunci am văzut-o pentru prima dată. Avea ochii plânși și fața palidă care părea că-i îmbrăcată în vëlul unei resignații sfinte. Atunci eram copil încă și nu pricepeam lumea — și totuș din privirea ochilor ei, din melancolia resignată a feței sale, pare că cețiam ceva grozav, și când o vedeam de brațul altuia înaintea altariului — îmi părea că nu inima ei, ci alții au silit-o la acest paș . . .

Și așa cum eră în haină albă de mireasă, îndurerată și palidă, am îndrăgit-o, nespus am îndrăgit-o . . .

Dar eram copil încă — și ea eră mireasa altuia . . . Sara când s'a început dansul — m'am retras în un colț al salei și n'am voit să dansez . . . Am stat așa, cu capul rădîmat spre coate, cu ochii pironiți în gol, și în minte îmi colindaugânduri bizare și nebune alungându-se unul pe altul . . .

Rîsul și veselia mulțimei me tortură grozav . . . îmi părea că nunta aceasta proprie nu e nuntă . . . și cântul muzicii e cântul de înmormântare a perdutei mele fericiri . . .

Mi-aduc bine aminte — cum trecend pe lângă mine ei — mirele și mireasa — el m'a întrebat: Tu de ce nu dansezi? Nu i-am respuns nimic — mi-am cam rădicat numai ochii asupra ei și am privit-o lung și rugător și am oftat lin. Ea s'a uitat cu milă la mine, fără să me înțeleagă — și s'au dus mai departe . . .

Atâta tot — mai mult nu știu ce s'a întemplat — căci am ieșit afară în noapte și mi-am lipit fruntea ferbinte de zidul rece și am plâns, sfâșietor am plâns . . .

Și în nume de reu nime nu mi-o poate lua — eram copil încă . . . numai copil . . .

. . . Și ani au trecut de atunci — puțini ce e drept la număr — dar destui pentru ca în decursul lor copilul devenit bărbat altcum să înțeleagă viața și sub povoaara atator miserii și lupte cu esistența — să-și uite trecutul — amorul din copilărie . . .

Și n'am văzut-o și nici n'am auzit despre ea — până acum . . . acum de curend . . .

Când am întelnit-o — eră cam schimbată mult . . . Trăsăturile feței erau puțin mai palide, și în întreaga ei ființă arată că a suferit mult . . . Iarăș eră singură în lume . . . el eră în morment . . .

Mi-a dat mâna surînd . . . și mi-a ăis că-și aduce încă aminte de când am fost la nunta ei, atunci eram copil — iar acum m'am făcut „tiner“ frumos . . .

Sângele mi s'a urcat în față — și amintirile trecutului cald îmi resăriau în suflet — și amorul meu — primul meu amor îmi isbucni puternic în inimă. Ochii dornici îi ațintii spre fața ei slăbită de dureri și-mi părea așa de frumoasă în melancolie, mai frumoasă decât odată . . .

Proptindu-și capul ei frumos pe coate, cu ochii privind în gol, începî a-mi spune trecutul ei — așa de sincer, așa de mișcător . . .

Erau atâtea dureri cuprinse în el — și așa de puține bucurii — și totuș când sfârși, genele i se umplură de lacrimi „că a ramas singură pe lume“.

Suflet bun — inimă nobilă . . .
Și cum îmi vorbiă, îmi părea că fiecare cuvânt îmi taie adânc în suflet, și-i sorbiam respirarea de pe buze. De ce eră așa frumoasă în tristeța ei? Nu știu cum — în momentele acelea mi se pare că am uitat totul . . . totul. Amorul năbușit odată — și acum re-

născut din nou îmi orbî mintea cu văpaia lui — eu nu vedeam înaintea mea decât femeia ceea ce am iubit-o nespus odată și o iubesc la nebunie și care de-a-pururea va fi stăpână pe inima mea — și nu me cugetam la jalea ei, la trecutul ei trist care a așternut pe inima ei lințoliul durerii negre ca mormentul.

O prinsei de mână și începui a-i șopti de iubire.

Ea sări speriată de pe scaun și me privi cu milă:

— „Ce vrei? lasă-me“ . . .

— „Nu, nu te las — i-am respuns eu — să-mi spui dacă simțеști ceva pentru mine — să-mi spui . . .
— Copil nefericit — ăise ea cu milă — lasă-me să me cuget — și-ți voi scrie . . .

Și am ramas așa că-mi va scrie . . . și ne-am despărțit . . . Și am tot așteptat să-mi scrie — și nu mi-a scris — și abia acum într'un târziu mi-a trimis pre-o filă galbină de hârtie, versurile următoare, scrise cu mână tremurândă:

Tu ești încă în primăvară
Pe țermuri înflorite,
Iar eu plecată cătră sară
Pe câmpuri veștedite;
Tu cânți în razele de soare,
În a juniei choruri,
Eu plâng în umbra întristării
În valea cea cu doruri . . .

. . . Și acum aducend-mi aminte de toate — de mireasa palidă și resignată, de trecutul ei dureros — par c'aș înțelege versurile de mai sus . . .

Și din ce le înțeleg mai bine, me cuprinde mai mult durerea, și plâng amar și dureros, de mila aceste „flori veștedite și plecate cătră sară“ și de mila amorului meu nefericit . . .

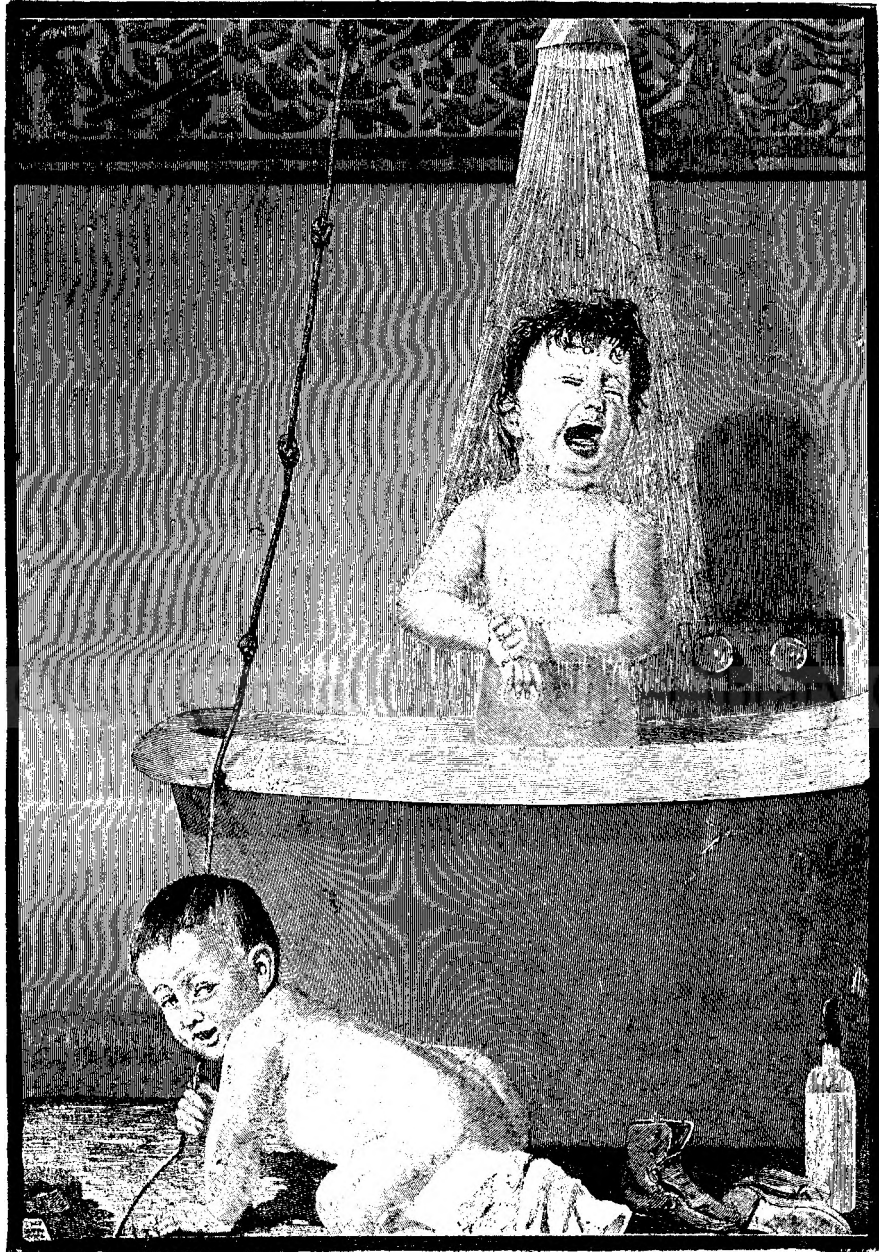
Te înțeleg . . . dragă, te înțeleg: o floare veștedă nu renvie la razele soarelui — o inimă sdrobotită de dureri — nu mai poate simți căldura amorului . . . și totuș cădend la picioarele tale me rog: Indură-te! . . .

EMILIAN.

Un sfat nevestelor tinere. O damă din societatea înaltă parisiană sfătuește astfel pe nevestele tinere: Nu fii gingașă, de oare-ce bărbatul devine bănuitor; nu fii prea indiferentă și rece, pentru că îl plictisești; interesează-te în totdeauna de ocupația sa, dar nici odată nu-l chinui cu curiozitatea, de oare-ce îi cauzezi neplăcere; ingrigește să-i dai la masă mâncările cari îi plac, dar nu-i face în totdeauna gusturile. Îmbracă-te așa cum îi place lui, dar surprinde-l câte odată cu vre-un gust ales al teu. Nu fii nici odată prea aspră, căci nu-i bine. Nu-l giugiuli în fața străinilor, căci nu se șade bine, și nici lui nu-i place. Fă tot chipul ca să-i placă să stea în casă, și să nu se ducă să petreacă aiurea. Nici odată să nu te îmbraci prea elegant, căci aceasta îl face să te disprețuiască. Nu-ți chinui bărbatul cu gelosia, dar nici să nu cređi că ar fi înțelept, să i-o esciți mereu. Gelosul omoară, și tot nu te iubește mai mult. Dacă vei observă toate astea, poate nu vei fi o soție fericită, — căci e rară fericirea, — dar nici odată nu-ți va face, nici el nici nimeni, imputări.

Glumă copilărească

D o r e i.

*În ochi ai adâncimi de mări,
Și în făptura ta întregă,
Acelaș farmec argințiu
Al floarei gingașe de fragă.*

*Te-asemeni nimfei din povești
Pe țermul viselor senine,
Când ostenită te apleci
C'un aer xâmbitor spre mine.*

*Ca 'n codru lacul fermecat
Spre tine sufletu-mi se sbate.
Și toate stelele din cer
Sânt în adâncu-i scutate.*

TRAIAN MIHAIU.

C a t î r u l.*

Cu urechile lungi și ascuțite, slabe, par că ar fi uscate de vânt, cu privirea tristă, coama sbârilită, catirul se oprește gânditor în fiecare Ți înaintea porții închise.

Ce trist e o poartă închisă, o grădină în care crește iarba atât de mare, ca să acopere urmele cărării! Mușchiu și pir în toate părțile. Urzici ieșind printre tarlale, tufe pe cari se sue în voe rochița rându-niceii... Abandon, lucruri trecute, vieți dispărute, moartea.

Cu toate astea micul catir se oprește și se uită. Nimenui poarta nu se deschide. În vârful carpănului singuratec un stiglete, prietenul ruinelor — ciripește cântecul lui modest. Dar nu e cântecul ce cere catirul și așteaptă mereu.

Hei puiule, înainte. Trebuie să te desveți. Omul pocnește din biciu și trage hățurile. Căruciorul pornește înainte pe drumul pietros.

Bebe e un copil bălan cu părul buclat, cu ochii mari deschiși, gurița zimbitoare, plin de gingășie. Devenise orfan, dar la vârsta aceea în care copiii pierd părinții ca florile petalele, fără să simtă, fără să plângă.

Se supără pentru o jucărie stricată și nu înțeleg ultima sărutare a mamei lor, ne mai vădând-o o uită. Adevăratele dureri vin mai târziu. Fie-care Ți pregătește terenul și semënța incolțește. Vântul furtunei nu seamănă decât ierburi rele.

Bunicul îl luase în îngrijirea lui. Un bătrân sbêrcit, hodorigit, tremurând pe picioarele lui subțiri, cu părul lung alb și vine groase cotite sub pielea uscată a mânilor.

Trecutul și viitorul, o lume de amintiri, necunoscutul. Și totuș aceste doué ființe pe cari trei sfêrturi de secol le departe, se înțeleg foarte bine. Înșuș mărimea și distanța îi apropie. Aceeaș nevoe de soare, fericirea de a rătăci prin grădină, curiozitatea de a privi peste zid oamenii trecând pe uliță, aceleași gus-

turi, aspirațiunile oferindu-se la cărăbușii aurii cari se furișează prin iarbă. Toate îi amușă, o nimică le ajunge. Șopârta care iese sficioasă printre pietrele zidului cenușiu și îi privește clipind din ochii ei mititei, îi face pentru un moment să uite lumea.

Pêr alb, pêr blond... Când bătrânul și-a isprăvit sarcina și brațele lui nu mai pot mânui unealta grea sau creerul nu mai poate cuprinde gânduri adânci, atunci îi place în societatea copiilor, auditori atenți. El povestește copilului istorioarele de altă dată, basmele din copilărie.

Și lui Bebe îi plac istorioarele astea. Lui nu i se pare că bunicul palavragește, și stând pe genunchii lui ascultă cu băgare de seamă, nerăbdător de ceea ce va urmá.

Bebe e de șeșe ani și rîde toată Țiua. Bunicul îl resfață, asta e vedit; dar așá e rolul lui de bunic. Înședar îl ceartă guvernanaata. A face cuiva un necaz, ce bucurie! Să dai înapoi ceasul pentru ura nesuferitului alfabet, trăiască contrabanda! Asta e greșeala vameșilor; de n'ar fi lege, nu ar fi nici delict. Și apoi fructul oprit e atât de gustos! Toți bunicii sânt anarhiști. Și fericirea complicității secrete, semne misterioase făcute în ascuns, vicleșugurile minunate de a reveni la legalitate, fără să fie prinși. Legalitatea nu e un laț; e mai ușor a ieși decât a reintra.

Ce ar fi devenit bătrânul fără acest copil care e viața lui? Nici nu ar îndrăsní să se gândească și de alminteri nici nu se gândește. Copilul crește puternic și voinic; el se pleacă spre pământ. Ramurile uscate cad după arbori; crenguțele se ridică drepte cătră cer.

Ora lecțiunii i se pare foarte lungă bătrânului; e o pârțicică de fericire care i se fură. La naiba lecția! Va șci el de ajuns. Dar când copilul vine mai bogat cu doué litere, atunci veseli își reiau printre aleele înflorite drumul la școala huciu-marginea.

Uite catirul, tată mare, catirul!

Un sgomot de roate și de pași greoi se aude bătând drumul plin de praf. Micul catir se oprește dinaintea porții de la grădină. Ochiul lui de obicei stins se înflăcărează pentru un moment cu tot focul lăcomiei. Ce de departe vine și ce cald e! Dece chilometri de dus și tot atâția la înapoere, apasă greu pe bătrânele lui picioare. O mână de iarbă verde înghițită în treacăt e un ospêș pentru care se delectează mai dinainte în gândul lui de catir.

Și Bebe îi aduce în fie-care Ți, cu strigăte de bucurie, această iarbă verde și umedă.

Lăptarul uscățiv și bătrân ca și catirul lui și tot atât de ostenit, îl lasă să mănânce. După ce va fi mâncat, înviorat pentru dece minute, va iuți pașii. Fênul se găsește cu greu anul acesta. Omul își aprinde luleaua și așteaptă. Fie-care cu gustul seu.

Catirul e bătrân și rumegă câte puțin și greu, ceea ce dá fênului mai mult gust. Și pe când mănâncă, Bebe în brațele bunicului îi mângăie coama trecând cu mânușa lui albă pe firele aspre de pêr. Catirul a înghițit ultimul fir de iarbă. Omul mișcă hățurile.

— Haide puiule, cu inimă! se inoptează.

— Adio catirule, să ne vedem cu bine.

Căruciorul pornește și dispore îndată după colțul străzii.

Și asta se repetă în toate Țilele. Sosirea micului catir e pentru Bebe principalul eveniment al Țilei. Catirul e prietenul lui, acest biet animal care îl privește cu ochii triști și mănâncă din mâna lui. Cei slabi se

* Traducție din limba franceză după Dr. Chatelain.

înțeleg; o afinitate anumită îi apropie. Copilul are pentru animal desmierdări naive.

Micul catir se oprește ca de obicei înaintea porții grădinei. Pentru întâia dată poarta rămâne închisă. Nici un strigăt de bucurie nu a anunțat venirea lui; nimeni prin alee.

Micul catir nu înțelege nimic, dar tot așteaptă; a-tătea lucruri s'au petrecut în viața lui pe cari nu le-a înțeles... Negreșit că e numai o întârziere. Copilul va veni cu mâna plină de iarbă și cu risul lui vesel. Ah și bună e iarbă și ce dulci desmierdările! Dar stăpânul devine nerăbdător.

— Hai Puiule, nu vezi că nu vine nimeni. Va veni mâne.

Vorbe duse de vânt pe care el nu le înțelege. Dar stăpânul a mișcat hăturile și acest limbajiu îl înțelege el. Întristat de așteptarea lui zadarnică își scutură coama și pornește.

Și așa timp de trei zile, dar în sfârșit în ziua a patra poarta se deschide din nou. Bătrânul singur întinde micului catir mâna de iarbă obișnuită.

— Dar copilul? întreabă omul.

— E mort... răspunde bătrânul cu buzele lui albe tremurânde.

Da, mort. Coasa cea mare l-a culcat în ogorul ei.

O lună, în fie-care seară bătrânul așteaptă mai dinainte la poarta grădinei, de teama să nu întârzieze. A îmbătrânit cu două-șeci de ani. Nu mai umblă, se târește mai mult și vorbește singur încet: glasuri de dincolo, refrenuri fără vorbe...

Ce tristă e poarta închisă, o grădină în care cresc ierburile rele acoperind urmele cărării.

Cu toate astea micul catir se oprește și se uită. Nimeni; poarta nu s'a mai deschis demult.

— Hai Puiule înainte, trebuie să te desveți. În fie-care zi trebuie să i-o spue. Micul catir se oprește și așteaptă. El nu se poate desvăța...

LIA MĂGURA.*

Jocuri copilărești.

Culese la Ineu în Bihor.

5.

Tantan-tantani
Vis vas compani,
Are dare socodare
Richi richi ros.

6.

Runde diconte
Larmazie fesunte
Piporușu cela be—pi.

7.

Houlaș houlaș,
Cum ți-aș face-un toporaș,
Topor să fie,
Për pe cap și nu remâe.

* Pseudonimul unei doamne din România, soția unui vechiu colaborator al nostru, care sub acest nume a publicat în ziarele de acolo lucrări mici, originale și traduceri și care de acum înainte va lucra și pentru foaia noastră.

Red.

8.

Liliac liliac,
Vină sara la oblac
Și ne dă câte-un colac.

9.

Cucule cucule
Căți ani mi-i da
Până ce m'oi mărită?
Că te-oi comandă
La o umbră de casă
Cu o clisă grasă,
La o umbră de spin
C'o cantă de vin.

10.

Am o capră galbână,
Șede jos și dapână
Și se roagă rugului
Și se 'nehină cucului;
Cucule măria ta,
Dă-mi un cal împărăție.
Să me duc la soro-me.
Soro-me în turture,
Cu tri prunci d'alături.
Unu-i d'a trăire,
Unu-i d'a murire.
Unu 'n casa lui pișpec
Vine Joanci mâniaș
Și-i tae capu jos.

11.

Hoi soruță hoi,
Ia vină la noi,
Printre busuioace,
Că dacă s'o coace
Cunună ne-om face,
Cunună de brad,
Bradu-i în Tileagd
Tileagdu-i — galbên?
Vacile 'n breabân.
Vaci le-am perdut,
Tata m'o bătut,
Vaci le-am aflat
Maica m'o țucat.

12.

Hai la noi!
Ce mi-i da?
Plăcintă cu scoacă.
Da unde-i plăcinta?
În pat la ușe.
Da unde-i patu?
Arsu-l'o focu.
Da unde-i focu?
Stinsu-l'o ploaia.
Da unde-i ploaia?
Bėutu-o boii.
Da unde-s boii?
Măncatu i-o lupii.
Da unde-s lupii?
În pădure.

AVRAM IGNA.

SALON.

Renașcere literară ?

Respuns dlui Michail Dragomirescu.

II

Să luăm chestia de la început.

Dl Maiorescu a publicat în „Convorbiri“ un articol critic „In memoria unui poet bănățean“, în care face câteva reflexii asupra mișcării literare actuale, — reflexii, cari făcute fiind chiar de dl Maiorescu, nu puteau să rămână nebăgate în seamă și asta cu atât mai mult, pentru că exprimau o nouă părere, până acum nesulevată.

În articolul seu dl Maiorescu ne-a surprins adecă cu afirmarea, că pe când productivitatea literară în România se află în stagnațiune, noi, cei de dincoaci, la impulsivitatea primită de dincolo, continuăm mișcarea literară. Se jeluește dl M. că dincolo nu mai sunt scriitorii de valoare. Limitează chiar timpul (!), că preținsa mișcare literară la noi ar dată de la 1890 încoaci. La noi s'ar fi ivit începuturile unei renașceri (!), „poesia li se trezește din somnul cel de moarte, în care o adânciseră cenușa etimologismului din Blaș și pătura groasă a germanismelor“.

A lăsa această afirmare fără vreo observare, ar fi fost din partea noastră, a Ardelenilor, o chiar prea mare lipsă de modestie. Și dacă eu în câteva propoziții, în „Cronica literară“ a mea din „Familia“, am ținut de necesar a declina acest compliment de la noi, am făcut-o pentru ca să feresc pe cei mulți creduli ai nostri de eventualitatea de a lua asupraș aceste afectuoase cuvinte ale marelui critic, — un lucru foarte invitat pentru mulți. Căci cine poate garantă, că în urma celor susținute de dl Maiorescu nu s'ar fi insinuat reprezentanții renașcerii ca ciupercile după ploaie și că bunăoară dl Turcu nu s'ar fi bătut în pept, dîcînd: Iată eroul epocii de renaștere! ? Și în felul acesta dl Maiorescu, cu autoritatea dsale literară, poate să ne facă reu, să lucreze chiar în defavorul mișcării literare.

Noi bucurosi recunoaștem ce e cu puțință, cu atât mai mult când e spre lauda noastră, — asta una înse prea ne-a făcut surprindere. Căci de, renaștere fie domnilor — „numai s'o cunoaștem și noi!“ și ne-cazul e că cu toată bunăvoința nu găsim această renaștere, de și, credem, nu e atât de mare lucru a o găsi și recunoașce, — dacă există.

Eu special nu sînt mai luminat nici după respunsul dlui Dragomirescu, după „Replitele“ din „Convorbiri“. Nu, pentru că dl Dragomirescu cu toată dragostea și însuflețirea pentru „renașcerea“ noastră (adecă a dlui Maiorescu) n'a putut să me convingă despre existența ei. Dsa a spus încă odată laudele dlui M. la adresa lui N. Popovici și L. Suci, a vorbit de-o epocă literară deja trecută și nu de cea de la 1890 încoace, pe care dl Maiorescu a limitat-o atât de strict. Eroii renașcerii pare că-i sînt dlui Dragomirescu în-ocmai atât de necunoscuți ca și mie. Nici chiar pe

dl Onițiu nu voiește să mi-l lase, ci-l numește ca și Maiorescu „incepător“. Ei, numinează-mi dle Dragomirescu pe eroii renașcerii și li voi acceptă și eu, alături-reu cu forțata dtale teorie despre mișcarea literară!

Îmi face înse impresia că nu eu, ci dvoastre greșiți și pentru aceea me simt dator să reviu asupra chestiunii. Sper, că cu toate „inexperiențele mele în aprecieri“, cu toate că cuvintele mele vin de la „un tiner critic ardelean — student încă pe băncile universității“, vor contribui cât decît la limpederea lucrului.

Vina principală că dvoastre judecați greșit asupra noastră, o poartă impregiurarea, că sînteți deprinși a nu ne aprecia cu măsura cu care pe dvoastre și produsele dvoastre literare le judecați. Cu ori ce prilej țineți să aduceți în ligătură situația noastră politică cu activitatea noastră literară. Îmi aduc aminte, că deja Alexandri în scrisorile sale către Negruzzi, pe urmă dl Maiorescu și chiar dl Dragomirescu, — au pus în cărea vieții noastre de apăsare politică vina, că n'avem mișcare literară. Dacă nu me înșel, am fost declarați chiar în „Convorbiri“ de incapabili cu deseversire, de a da literaturii talente superioare, mai ales poeți geniali. Se spunea, că puterile noastre s'ar consumă în luptele de esistență națională, că firea noastră și puterea noastră de producere ar fi întunecată prin diferite circumstanții. Chiar și în respunsul dlui Dragomirescu află cuvintele: „Românii din Ungaria sînt de la 1890 încoace cu deosebire încordați pentru susținerea luptei naționale în contra politice de maghiarisare a guvernului ungar, tot interesul lor într'acolo e îndreptat“.

Toate aceste principii, d'alde „inter arma silent Musae“, pentru a-ș esplică stagnațiunea sau mișcarea noastră literară, sînt absolut false și denoată necunoștință de impregiurări. Me mir altcum, că se mai invoacă într'o critică obiectivă astfel de dovești, desmințite în mod atât de plastic de — Coșbuc, care, har Domnului, a trăit în acelaș timp de apăsare, a fost chiar colaborator la un țiar politic în decurs de mai mulți ani și totuș nu s'a pierdut, nu s'a „consumat în luptele naționale“.

Altfel o teorie ca cea profesată în „Convorbiri“, că apăsarea unui popor e o pedecă în mișcarea sa literară, a fost de deci de ori desmințită în istoria universală a literaturii. Cert e înse contrariul, că produsele literare de valoare frîng starea de apăsare, că un singur geniu sdrobește lanțurile unui popor, făcîndu-se espresia sentimentului public și fiind plăsmuirea idealurilor, de cari un popor e frămîntat în inima sa.

Să ne reamintim numai stările europene absolutistice, ce dăinuiau în cele doue decenii înainte de 1848: reacțiunea, persecutarea presei, censura șuchiață și surghiunirea literaților. N'au produs acesti factori negativi la olaltă și această eră de crasă apăsare, — mișcările literare din toate țările; n'au produs ele o „Germanie jună“, „Italia jună“, „Francie jună“, cari au devenit campionii celei mai respândite revoluții social-politice ? ! N'au lipsit atunci nici cetitori, nici scriitori, nici entusiasm, nici repulsiune, — cari laolaltă condiționează mișcarea literară.

Îar încât pentru Ardeal, nu știu pentru ce ar fi mai puțin priincios teren literaturii și mai ales poeziei, nuvelei și dramei, despre a căror lipsă făceau amintire „Convorbirile“. Nici clima, nici natura, nici situația acestei țări nu sînt nefavorabile și cu atât

mai puțin limba *poporului*, care în multe părți e de așa, încât mai frumoasă și mai bogată în nuanțe nu o găsim la nici un scriitor de dincolo. (Altcum lucrurile aceste le-a spus mai pe larg dl Gherea, vorbind despre condițiile între cari s'a născut și dezvoltat talentul lui Coșbuc, al poetului țărănimei.)

La aceste mai adaug un lucru, pe care dnii de la „Convorbiri“ iar nu-l cunosc. Nu e adevărat că bărbații noștri inteligenți, capabili de a contribui la dezvoltarea literaturii, ar fi angajați sau s'ar consuma chiar în luptele noastre naționale. Precum bunăoară prin diarele noastre se vorbește despre manifestațiunile tinerimei de la cutare universitate, — pe când în fapt numai 2—3 sunt cari muncesc și prestează ceva în cele naționale, — tot asemenea e și cu bărbații noștri luptători naționali. Grosul bărbaților noștri cu carte sunt departe de valorile politice, au deplină liniște sufletească și cerc larg de liberă dezvoltare a facultăților spirituale. Mai ales bărbaților noștri de școală, sumedeniei de profesori nu le stă nimic în cale, dar absolut nimic, de a deveni propășitorii literaturii române.

Iată înse pentru ce nu se întâmplă acest lucru, — asemenea necunoscut „Convorbirilor“. Profesorii noștri, susținuți de confesiune și remunerați relativ reu, își caută mijloace de subsistență. Interesele mai înalte, mai ideale, cum e și propagarea literaturii naționale, le subordonează intereselor egoiste. Căutând mijloace de susținere, le găsesc în un fel de muncă literară *practică*, în scrierea cărților didactice pe seama școlii. Această „literatură didactică“, care ia dimensiuni tot mai mari, care înse în mare parte valoare literară nu are, căci cele mai multe cărți de aceste sunt „traduceri și compilații“ și sunt bizare din punct de vedere al limbei (vezi manualele de învățământ în Blaș și Beinș) consumă îndecit atâtea puteri ca viața noastră politică.

Și această literatură didactică a noastră, dvoastre, celorla de dincolo ve este cu desevărșire streină. De la aprecierea „Psihologiei“ lui Ioan Popescu încoace, „Convorbirile“ în puține rânduri a făcut amintire de cărțile noastre. Astfel bună oară mi s'a dat mai dăunădi prilejul a auđi din gura unui scriitor de-al dvoastre, că nu cunoașce nimic de profesorul dr. D. P. Barcianu de la Sibiu, scriitor cu strălucit trecut în literatura pedagogică, — pe când acelaș scriitor al dvoastre cunoșcea și admiră pe V. Vlad Dela marina, L. Suci, Lică Drugă, pentru că dnii Maiorescu și Dragomirescu i-au scos la lumina ăilei...

Iată domnilor, că ve lipseșce puțința de a judecă temeinic asupra valorii literațiilor noștri. Iată ce confusii de concepții literare provocați prin distinsa dvoastre revistă.

Dar să me estind mai departe. Vorbind de profesori, trebuie să vorbesc și de un alt cusur, ce stă în calea progresului literar al nostru. Acești profesori, chemați în primul rând a trezi dragoste față de literatura română, — cu puține excepțiuni, — nu-și implinesc și nu-și șciu implini această datoriță. Ca student universitar, și mai ales ca president în decurs de 3 ani și jumătate al secției literare a societății noastre din Budapesta, am venit în atingere cu sute de studenți români, eșiți de la diferite institute române; dar e groaznic de mare desorientarea lor în ale limbei și ale literaturii noastre. Sunt mulți cari nu șciu să-ți înjghebeze o ăicere corectă în limba românească. Cu atât mai puțin am putut află vre-o umbră de en-

tusias pentru literatura română. Li poți numără pe degete pe aceia cari cunosc vreo câțiva scriitori români. Într'acești din urmă se disting fireșce absolvenții școlii din Brașov, unde literatura română în timpul din urmă se predă aproape pe base academice.

Intre astfel de împregiurări poștească dnii Maiorescu și Dragomirescu și vorbească de o „renaștere literară“, poștească și ne pună pe noi în fruntea mișcării literare, — noi nu îndrăsnim a o face.

Părerea mea este că scriitorii noștri, fie chiar și cei invocați de „Convorbiri“, nu au în sine acele elemente, acea putere intensivă, cari să fie în stare a schimbă această stare de lucruri și să provoace o faptică renaștere. Protegiații fericiți ai „Convorbirilor“, eroii preținsei renașceri de la 1890 încoace, nu ne pot da hrana necesară, nu ne pot scutura din indiferentismul nostru, nu pot pune masele în mișcare, — încât să putem justifica cuvintele dlui Maiorescu: „De la 1890 încoace în Ardeal se deșteaptă poesia din somnul cel de moarte, se iveșce renașcerea“... E chiar un atestat de paupertate ce ne dă dl Maiorescu, creiând din o asemenea eră, o eră de renaștere.

Dl Dragomirescu în răspunsul seu accentuiază ca fapt îmbucurător împregiurarea, că noi am eșit din pătura germanismelor și a latinismelor. Relevă, că cu diferite prilejuri a cetit frumoși articoli de gazete, lucru ce-l socoate drept indiciu pentru renașcerea literară.

Îmi permit și la aceasta câteva reflexii. Adevărat e că cu ăiaristica noastră de aici sântem mândri față de cea din România. Seriositatea în muncă, ținta la care tind și sfințenia cauzei ce fiecare după puțință o apără, tonul relativ mai culant și entusiasmul nefățărît o ridică peste nivelul moral al foilor de dincolo. În ale limbei înse stăm uimitor de îndărăt față de acele, — chiar abstracție făcând de noianul de franțuzisme al lor.

Și dacă totuș se găsesc și la noi articoli scriși în o limbă mai convenabilă, asta de sigur nu se dato-reșce reprezentanților renașcerii literare, semnalați de „Convorbiri“. Lucrul se esplică astfel. Intemeitorul ăiaristiceii noastre *mai noue* este dl Slavici. Activitatea „Tribunei“, dirigiată odinioară de dl Slavici, a fost pentru noi binefăcătoare și în respândirea limbei literare. Limba lui Slavici, care în articoli politici ca și în nuvelele lui din popor, e ușoară și potrivită firei și modului nostru de gândire, ș-au însușit-o încâtva toți aceia, din peana căroră se strecură prin ăiarele noastre articoli frumoși, — încât atrag atenția și a criticilor de talia dlui Dragomirescu.

Cel ce a avut înse fericirea de a fi membru al unei redacții de la noi și a ajunge conducător al rubricii „Corespondențe“. șcie, cât de puține sânt acele corespondențe cari poartă pecetea limbei lui Slavici și cari peste tot, ca limbă, pot fi publicate. Invit pe dl Dragomirescu, ca trecând cândva prin Arad sau Sibiu, să învrednicească cu atenția sa redacțiile noastre și vrafurile de manuscrise, cari n'au trecut încă prin procesul de ciselare, prin mâna ucigașă a redactorului de resort și pe urmă să mai vorbească de o renaștere a limbei, că noi cei de aici stăm în fruntea renașcerii, că am început să înțelegem frumseța limbei, că sântem în stare să ne îmbrăcăm sentimentele în forme curate, etc. etc.

Iată astfel stăm cu renașcerea noastră, dle Dragomirescu.

Eu, când voiesc să vorbesc de renaștere literară, caut doveđi, le caut în păturile poporului și în mani-

festările lui, le caut în cercurile societății inteligente și mai ales la tinerime, căci ea trebuie să fie totdeauna în fruntea renașterilor. Iar dacă asemenea dovezi nu întănesc; dacă nici în școală nici în familie interes pentru literatură nu află; dacă pe întreg rotogolul românesc de dincoace, nici eu nici dl Dragomirescu nu găsim scriitori înzestrați cu talent destul de mare pentru a urni literatura din loc; dacă în sfârșit încercările scriitorilor tineri, cum nici dl Dragomirescu nu contestă, n'au ajuns încă la valoare artistică, — cum se poate vorbi de o renaștere literară sau și numai de începuturile unei renașteri?

Remâne — pentru mine cel puțin — enigmatic, ce l-a putut îndemna pe dl Maiorescu la această constatare. (Pentru ce a acceptat dl Dragomirescu această vedere, e mai ușor de explicat!) Poate momentana insuflețire pentru V. Vlad Delamarina, poate nemulțumirea sa față de scriitorii de dincolo. Ei, criticii mari sunt totdeauna nemulțumiți când în lipsa scriitorilor mari le lipsesc subiecte congeniale și cad adeseori în păcatul de a se inspira în lipsa altora și de talente inferioare.

Mai enigmatic îmi este înse, de ce dl Maiorescu a ținut de trebuință să facă de-odată deosebire între literați și literatură de dincoace și de dincolo, ridicând cum am spus bariere între noi, și reducând mișcarea literară la cadre teritoriale. Nu înțeleg ce l-a îndemnat să facă această fină distincție acum, când cu toții tindem la unitate culturală, cu toții șcim de o singură literatură română, când Eminescu și Coșbuc sunt în aceeași măsură ai noștri ca și ai celor de dincolo. Nu, nici chiar de dragul constatării unei renașteri, aceasta distincție nu trebuie făcută. O limbă vorbim, o literatură avem, buni sau rei, mari sau mici, cu toții ei aparținem.

În urma acestora întreb: oare nu e mai corectă procedura a releva defectele de tot modestei noastre literaturi, decât a scoate la iveală câteva apariții îmbucurătoare, cum fac „Convorbirile“ și a face tărăboiu în giurul lor, alcătuind astfel legenda renașterii literare? Nu e dănuoasă literaturii o legendă, când ea-și găsește chiar un cult oarecare în coloanele unei distinse reviste?

Eu așa cred. Și de o părere cu mine vor fi toți aceia, cari n'au slăbiciunea de a crede în — legende.

IL. CHENDI.

Asociațiunea la Beiuș.

Subscrisul comitet organizat pentru primirea „Asociațiunii pentru literatura română și cultura popoului român“ invită cu toată stima onorabil public român atât la adunarea generală a Asociațiunii, ce se va ține în 27 și 28 august c. n. în Beiuș, cât și la festivitățile ce se vor aranja cu aceasta ocaziune.

Programa festivităților.

În 26 august:

sara: întimpinarea solemnă a comitetului central la gară; sara la 9 ore: sara de cunoștință.

În 27 august:

i. m. la 9 ore sf. liturgie și chemarea Duchului sfânt în bisericile ambelor confesiuni.

La 11 ore i. m. ședința I a adunării generale.

La 2 ore d. m. banchet.

La 8 ore sara concert și teatru.

În 28 august:

La 9 ore i. m. sf. liturgie în bisericile ambelor confesiuni.

La 11 ore i. m. ședința II a adunării generale.

La 8 ore sara bal.

În 29 august:

Excursiune la „Stâna de vale“.

Fiind că dorința comitetului este, ca toți oaspeții să fie adăpostiți în cvartire acomodate, cei ce doresc a lua parte la aceste festivități, sunt rugați să binevoiască a-l avisă despre aceasta pe dl avocat dr. Gavril Cosma, președintele comitetului de încetare, până în 15 august c. n.; cu atât mai vârtos, căci împregiurările noastre de comunicațiune reclamă necesitatea de a ne îngrijă eventual de un tren separat, ce va plecă de la Orade la Beiuș în 26 august c. n. cam la 2 ore d. m.

Iară doritorii de a participa la excursiunea la „Stâna de vale“ în 29 august, sunt rugați a-l avisă despre aceasta pe dl prof. Vasile Dumbrava, președintele comitetului de excursiune, tot până în 15 august c. n.

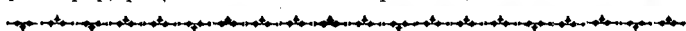
Beiuș, din ședința comitetului central, pentru primirea Asociațiunii, ținută în 17 iulie c. n. 1898.

În numele comitetului central:

Augustin Antal,

Nicolau Diamandi,

protopop, președ. com. central. profesor, notar. com. central

Glumă copilărească.

— La ilustrația din nr. acesta. —

O lume drăgălașă e lumea copiilor. Vorbele, glumele, jocurile și micile lor petulanțe ne încântă. Un astfel de moment ni se înfățișează și prin ilustrația din nr. acesta.

Căldura e mare și doi băeți fac baie în puțină. De odată unul se furișează lângă — vas, trage sfoara dușului și apa rece dă spre cel din puțină. Acela țipă, iar cel dinafară ride.

LITERATURĂ.

Șcri literare. Dl George Bengescu, fost ministru al României la Brusela, pregătește pentru tipar un volum intitulat: „Ioan Ghica, Vasile Alexandri, Alexandru Lahovary“ cu mai multe scrisori inedite. — *Din Dicționarul Geografic al României* a apărut fascioara III; se poate comanda prin toate librăriile. — *Dl V. Săghinescu* a scos la lumină în Iași, sub titlul „Scrutare“ o critică-recenziune a lucrării dlui Șăineanu: „Dicționar universal românesc“.

Manual complet de agricultură națională. Din manualul complet de agricultură națională al dlui dr. George Maior, profesor de agricultură la școala centrală de agricultură de la Ferestreu și la seminariul Nifon din București, a apărut partea a doua: „Fitotehnia“ sau „Cultura specială a plantelor, dimpreună cu fâneațele și pășunile“. Opu întreg este împărțit în 4 părți: Agrolgia, Fitotehnia, Zootehnia și Economia rurală. Partea a doua, apărută acum, costă 4 fl.

În memoria lui Șaguna. A eșit de sub tipar la Sibiiu, din tipografia archidieceșană: „Cuvânt festiv

rostit la actul festiv ținut la 15 iunie 1898 în Sibiu, din incidentul aniversării a 25-a de la moartea arhiepiscopului și mitropolitului Andreiu baron de Șaguna, de dr. D. P. Barcian. Cu portretul lui Șaguna. Preț 40 de bani.

Comptabilitatea dublă. Dl. Clemente Hossu, comptabil la institutul de credit și economii „Sătmăreana“ din Seini, a pus sub tipar o lucrare foarte trebuincioasă pentru băncile noastre românești. Aceasta se numește „Comptabilitatea dublă“ și conține toate formulele de tipărituri, cărți principale și ajutoare, privitoare la un institut de credit și economii, care se ocupă sistematic cu operațiuni de escompt, împrumuturi, depuneri etc. Lucrarea va eși de sub tipar în 1 septembrie. Abonamentul de 1 fl. 20 cr. a se trimite la tipografia „Aurora“ în Gherla.

MUSICĂ.

Șcrii musicale. Tenorul Vasiliu de la opera română din București va face un turneu artistic prin părțile nordice ale Transilvaniei, de unde are să vină și la Oradea-mare. — *Concertul Aurelia Cionca la Sibiu*, pe care l-am anunțat și noi, a avut un succes strălucit; tinera copilă va merge în curând la Lipsca spre a-și perfecționa studiile musicale.

Concert la Băița. Tinerimea română studiosă din giurul Băiței va da duminică în 12/24 iulie, concert în sala otelului „Călmănești“, cântând compoziții de Vidu, Costescu, Musicescu etc. După concert va urmări joc.

Concert la Orăștie. Tinerimea română studiosă din Orăștie și impregiurime a dat duminică la 17 iulie n. un concert cu program bogat și variat, compus din compoziții de N. Popovici, Dima, Vidu, Musicescu. După concert a urmat dansul.

Nouți musicale. În editura magazinului Conservatorului din Iași au apărut: „Mi-ai spus că me iubesci“ și „Zimbet cu lacrimi“ două romane de dl. C. Moruzi.

TEATRU.

Școala teatrală Dna Aristita Romanescu a sosit la Focșani, pentru a da vr'o două reprezentațiuni cu trupa Alex. Vlădicescu.

Concert și teatru în Deva. Corul bisericii gr. or. române din Deva va da duminică la 24 l. c. concert în sala Redutei. Între corul va cânta trei piese; apoi se va juca „O noapte furtunoasă“ comedie de I. L. Caragiale și se va reprezenta „Nița Pașjen“ monolog de Coriolan Bredicean. După producțiune joc.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

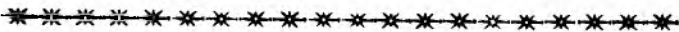
Școalele comerciale române din Brașov. Am primit „Anuarul școalei comerciale superioare greco-orientale române din Brașov pe anul 29 al existenței sale. Anul școlar 1897—8. Publicat de Arseniu Vlaicu, director. Brașov, tipografia Ciurcu et Comp. 1898“. Cuprinde ca introducere: „Câteva date din viața școalei noastre comerciale“, de directorul Arseniu Vlaicu. Din aceste aflăm, că primele începuturi ale școalei comerciale române din Brașov datează din 1836 și s'au făcut la indemnul fericitului George Barițiu; școala s'a

deschis la 1869, de odată cu școala reală, și se compune din trei clase. La 1895 a luat numele de școală comercială superioară. În curs de 24 de ani au făcut examenul de maturitate 232 de elevi. Personalul didactic în anul școlar trecut s'a compus din 9 profesori. Numarul elevilor în anul trecut a fost 87.

O româncă din Ardeal la universitatea din București. Dșoara Emilia Cioran, fiica dlui preot Cioran din Reșinari, a terminat cu mult succes facultatea de litere din București.

Nou doctor român. Dl. Ioan Vaida-Voevod din Olpret în Transilvania, a fost promovat la universitatea din Viena doctor în drept.

Mișcări culturale prin Sătmăr. Reuniunea învățătorilor gr. cat. din archidiaconatul părților sătmărene aparținătoare diecesei oradane, se va întruni în adunare generală în comuna Jidani, la 4 august n., sub presiul archidiaconului dr. Felician Bran, notar George Pleancu.

C E E N O U ?

Hymen. Dl. dr. Traian Șincăi, candidat de avocat, și dșoara Lucia Feier, fiica dlui George Feier, avocat în Boroș-Ineu, își vor serba cununia la 7 august n. în Boroș-Ineu. — Dl. Aurel Ciupe, candidat de avocat și dșoara Vioara Iovănescu, se vor cununa la 24 iulie n. în catedrala din Lugoj. — Dl. Elie Ciuruga, ales preot în Șeica-mare, s'a cununat cu dșoara Cornelia Millea, la 5/17 iulie în Tilișca.

Șcrii personale. Prințesa Maria a României a plecat duminică trecută din Sinaia la Coburg, iar de acolo se va duce la Kreuznach, unde va urma o cură. — *Fidanțarea moștenitorului de tron*, cu prințesa Maria Luisa de Cumberland, scrisă și de noi în nr. trecut, se desminte. — Dl. N. Filipescu, a cărui agrățiere s'a anunțat mai de mult, a fost grațiat în săptămâna trecută.

Asoțiațiunea. La Lugoj în 11 iulie s'a ținut adunarea de constituire a despărțământului bănațian, sub presiul dlui Coriolan Bredicean, în preșința unui număr foarte mic de participanți, căci până când vorba e numai de declamare, toți ne îmbulzim în locul prim, dar când vine timpul faptelor, aproape toți ne retragem. Între cei puțini, cu bucurie s'a văduț episcopul Radu. Parale s'au adunat atât de puține, încât spre a produce un rezultat mai mărișor — lista s'a lăsat deschisă. Comitetul despărțământului s'a constituit astfel: director Coriolan Bredicean, membrii în comitet dr. George Popovici protopresbiter în Lugoj, Sebastian Olariu protopresbiter în Făget, Ioan Boroș canonic în Lugoj și dr. Iacob Maior medic în Lugoj. — *Despărțământul Nășud* se va întruni în adunare generală în comuna Telciu la 1 august n. sub presiul dlui vicar dr. Ioan Pop, secretar dl. Antou Precup. — *Despărțământul Mediaș* își va ține adunarea generală în Mediaș la 1 august, sub presiul dlui Ioan Moldovan, secretar dr. Ivan. — *Despărțământul selăgean-chiorean* va avea adunarea sa generală în Șomcuta-mare, la 4 august n.; președinte vicarul Alimpiu Barbolovici, secretar dl. Augustin Vicaș. — *Despărțământul Alba-Iulia*, al cărui director este dl. Ruben Pația, se va întruni în adunare generală în Alba-Iulia, la 2 august n. — *Despărțământul S. Sebeș*, va avea adunarea sa generală tot în 1 august, la S. Sebeș; director dl. Sergiu Medean, secretar Z. Mureșian.

Regele Carol la Petersburg. Diarele anunță, că regele Carol va pleca din țară spre Petersburg în ziua de 12/24 iulie, prin Bucovina, Galiția și Polonia rusească și la 15/27 iulie va sosi în capitala Rusiei, unde va descinde la palatul Peterhof. Visita regelui va fi de patru zile, dintre cari una va fi destinată pentru primirea corpului diplomatic și pentru vizitarea orașului. La plecarea din Petersburg, întoarcerea se va face prin Moscova și Kiev. Maj. Sa va fi însoțit de prințul Ferdinand, de dl prim-ministru Sturdza și de dl E. E. Stătescu. În suita militară vor fi dl general Vlădescu, colonelii Georgescu și Manu și majorul Crațovschi; precum și dr. Theodory, medicul regelui și majorul Al. Dimitrescu adjutantul prințului. În Rusia se va face o primire de o solemnitate excepțională aliatului de la Plevna.

Botezul a două vapoare românești. Mercuri la 1/13 iulie s'a ținut în portul Constanța serbarea botezului a două vapoare românești: unul, „Principesa Maria“ care și pân' acuma a făcut serviciul între Constanța și Constantinopol, iar altul „Regele Carol I“ construit acum, în locul vaporului „Meteorul“, cufundat în primăvara trecută. La solenitatea aceasta au asistat regele, principele Ferdinand cu principesa Maria, ministrii, alți demnitari și autoritățile locale. Serviciul religios și sfințirea vapoarelor s'a oficiat de către episcopul Dunărei-de-jos. Apoi ministrul lucrărilor publice, Ion Brătian, a cetit actul comemorativ și regele dete ordin ca un vapor să se numească „Regele Carol I“ iar altul „Principesa Maria“. În timpul acestei muzice intonă inmul național, iar botezul fu salutat de toate vasele din port și de armata de pe chei și cu lovituri de tunuri. La banchetul dat cu ocaziunea aceasta regele Carol a pronunțat un toast, în care accentuând, că marina comercială română luase deja de fapt stăpânirea mării prin un număr încă restrins de vase, în fruntea căroră strălucia „Principesa Maria“, a încheiat astfel: „Carol I“ împreună cu „Elisabeta“, frumosul nostru încrucișător de mult cunoscut de toate marinele, trebuie să ducă cu mândrie steagul nostru peste Ocean și să vestească și în alte continente ce avânt puternic România a luat și cum prin o muncă statornică și un războiu victorios ea a cucerit un loc însemnat între statele din Europa. Cu inima plină de bucurie, mulțumesc pentru cuvântarea călduroasă care mi-a fost adresată și ridic paharul meu pentru un viitor fericit al marinei noastre comerciale, ca și a celei militare, sigur fiind, că amândouă, în împlinirea datoriei lor departe de țară, vor fi însuflețite numai de o singură simțire, vor fi călăuzite numai de un singur gând: Patria și cinstea națională, și că pe vasele lor, ori unde ele se vor afla, va răsună strigătulășă de scump nouă tuturor: Să trăiască România!“

Pentru „Casa națională“ care se va înființa în Sibiiu s'au mai înscris ca întemeietori cu taxa de câte 1000 fl. dl Alexandru Lebu, mare proprietar în Sibiiu și institutul de credit „Furnica“ din Făgăraș.

Un nou proces de presă. Diarul „Tribuna Popului“ din Arad anunță, că procuratura regească din Oradea-mare i-a intentat un nou proces de presă pentru agitație.

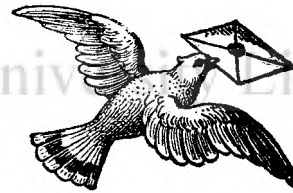
Petreceri de vară. La Șomcuta-mare, tinerimea română din Chior și Sălagiu va da în 4 august o petrecere de vară, cu ocaziunea adunării generale a des-

părțământului Asociațiunii și a Reuniunii femeilor române selagene. — *La Vad*, în comitatul Făgăraș, tinerimea română va da în 24 iulie o petrecere cu dans. — *La Ciochi-Gârbău* inteligența română va da în 7 august o petrecere de vară.

Defraudare de un pătrar de milion. În Arad și în tot comitatul e mare agitație, căci cassarul sedriei orfanale, Krivány János, a defraudat peste un pătrar de milion și a fugit în America. Ministrul de interne numai decât a trimis o comisie de trei la Arad, care cercetează. Într'aceea comisia permanentă a comitatului pornește cercetare disciplinară în contra vicecomitetului Szatmáry, a presidentului sedriei Pecican, proto-sactorului Schweger Alajos și a funcționarului Vörös Vidor. Presidentul Pecican, controlorul Barb și vice-controlorul Hanacsek se suspendează din post pentru durata cercetării. Se dispune înlocuirea lor cu alți funcționari. Din sinul comisiei permanente se esmite o comisie de trei, căreia i se condece cercetarea disciplinară. În comisia aceasta sunt aleși dnii Nachnebel Ödön, Ioan Beleş și Solymosi Lajos.

Au murit: *Simeon Andron*, preot pensionat, în Sarafola, le 4/16 iulie, în etate de 81 ani; *Eugenia V. Saftu*, soția parocului dr. Vasilie Saftu din Brașov, la 3/15 iulie, în etate de 32 ani; *văd Elena Popeseu n. Petric*, în Sibiiu, la 21 iulie, în etate de 51 ani; *Ana Laslo n. Barna*, soția protopopului Ioan Laslo, în Cluș, la 16 iulie, în etate de 55 ani. (În necrologul din nr. trecut, în loc de „sora“ să se citească „cumnata“.)

Poșta redacției.

Popa Tatu nr. 8. Cu multă plăcere, cât mai curând. Salutări cordiale!

Berlad. Din anul 1878 nu mai avem nici un exemplar.

P. S. în S. Am primit. Numai frase. Poate altele mai târziu.

Constanța. Așteptăm manuscrisul despre care vorbirăm. Am publică

bucuros și niște scrisori despre vilegiatura balneară de acolo. *Broșteni.* Dacă e gata, trimiteți romanul, ca să-l avem la dispoziție pentru sezonul de toamnă.

Călimdarul săptămânii.

Dum. a 7-a după Rusalii Mateiuc 9, v. 27—35; ev. inv 7; gl. 6.

Ziua sept.	Călimdarul vechiu	Călimd. nou	Soarele.
Duminică	12 Mii. Proc. și Il.; C. Mihail	24 Christina	4 25 7 34
Luni	13 † Sob. Archangelului Gav.	25 Iacob Ap.	4 27 7 33
Mărti	14 Ap. Achila	26 Ana	4 28 7 32
Mercuri	15 M. C. ir. și Iulita muma lui	27 Pantaleon	4 30 7 30
Joi	16 M. Antinogen	28 Victor	4 31 7 29
Vineri	17 † M. M. Marina	29 Marta	4 32 7 28
Sâmbătă	18 Mii. Iachint și Emilian	30 Avdon	4 34 7 22

Avis abonaților nostri. Semestrul ianuarie-ianie a expirat cu nr. 26. Cei ce nu ș-au înnoit încă abonamentele, sunt rugați a le achită de timpuriu, ca să nu fim siliți a sistă expediarea, căci noi a conto nu putem trimite foaia nimeniua. „Familia“ apare regulat în fiecare duminică pe 12 pagine tipărite des, deci avem spese mari, pe cari trebuie să le suportăm și noi regulat. Numere de probă trimitem cu plăcere ori cui, dar apoi nu expediam foaia decât numai aceloră cari ni o cer.

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDÁS NR. 296 b.)

TIPOGRAFIA IOSIF LÁNG IN ORADEA-MARE.